herpy

GEKONY

Western Indian leopard gecko

Eublepharis fuscus

Masywny, naziemny gekon z zachodnich Indii z ciemnymi pasami plam na grzbiecie, aksamitną skórą i ruchomymi powiekami. Prowadzi nocny tryb życia, żywi się owadami i potrzebuje wyższej wilgotności powietrza niż jego bliski krewny *Eublepharis macularius*. Opisanych doświadczeń z hodowli właśnie tego gatunku jest niewiele, dlatego duża część poradnika opiera się na gatunku pokrewnym.

Rodzina: Eublepharidae Dawna nazwa: *Eublepharis macularius fuscus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**18-25 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Suchy las i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**32-35 °C**
Temperatura w nocy	**16-21 °C**
Wilgotność	**60-75%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**6-8**
Inkubacja	**35-89 dni** przy 27-32 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Eublepharis fuscus to krępy gekon z ruchomymi powiekami, dzięki którym nie musi oczyszczać oczu językiem, jak robi to wiele innych gekonów. Skóra jest aksamitna, ciało żółtobrązowe z ciemnymi plamami, które układają się na grzbiecie w wyraźne pasy. Plamy są mniej ostro odgraniczone, a barwy bardziej stonowane niż u *E. macularius*. Zwierzę ma stosunkowo krótki, gruby ogon, który służy jako magazyn tłuszczu. Palce nie mają przylg, dlatego gatunek nie potrafi wchodzić po gładkiej, pionowej szybie.

E. fuscus różni się od *E. macularius* szczegółami ołuszczenia. Środkowe lamelki pod palcami są gładkie, a nie guzkowate, na grzbiecie jest jeden szeroki, jasny pas zamiast dwóch, a za nozdrzami znajduje się osiem łusek zamiast sześciu. Drobne guzki na grzbiecie są stożkowate i mniejsze niż odstępy między nimi. Gatunek został pierwotnie opisany przez Achima-Rüdigera Börnera jako podgatunek *E. macularius* i od 1997 roku jest traktowany jako odrębny gatunek. Nazwa naukowa oznacza ciemny lub mroczny.

Największa zmierzona długość od pyska do kloaki wynosi 25 cm, a z ogonem dorosłe zwierzę jest dłuższe. Gatunek wciąż jest słabo poznany i opisanych doświadczeń z jego utrzymaniem w niewoli jest niewiele. To, co napisano o wilgotności, temperaturze i świetle, opiera się na tych nielicznych informacjach, które opisano dla gatunku; reszta zaleceń dotyczących utrzymania i rozmnażania została zapożyczona od *E. macularius* i należy ją traktować jako dobry punkt wyjścia, a nie gotowy wzór dla *E. fuscus*. Obserwuj masę ciała i zachowanie zwierzęcia i dostosowuj do nich warunki.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Występowanie i środowisko

Eublepharis fuscus występuje w zachodnich Indiach. Odnotowano go w północnej Karnatace, w Maharasztrze i w Gudżaracie. Miejsce typowe leży około 60 km na północ od Mumbaju. Opisano stanowiska z Ghatów Zachodnich, a nie wiadomo, czy zasięg obejmuje również południowo-wschodni Pakistan.

Dokładne granice zasięgu gatunku nie zostały ustalone. Mapa pokazuje więc tylko odnotowane stanowiska i punkt centralny, a stanowiska spoza Indii mogą wynikać z błędnego oznaczenia lub pochodzić od zwierząt z niewoli.

> **Naturalny zasięg:** Indie.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje w zaroślach i lasach krzewiastych, na zalesionych wzgórzach oraz na terenach z dużymi kamieniami i blokami skalnymi w zachodnich Indiach. Występuje dalej na południe niż *E. macularius* i w wilgotniejszym klimacie. Jest naziemny i aktywny nocą, a w ciągu dnia kryje się w norach, szczelinach i pod kamieniami. Pokarm stanowią stawonogi, m.in. skorpiony i świerszcze.

Brak pomiarów temperatury i wilgotności powietrza w siedliskach gatunku. Zachodnia część Indii ma wyraźną monsunową porę deszczową i długą porę suchą, można więc rozsądnie założyć, że zwierzęta są najbardziej aktywne i zdobywają najwięcej pokarmu w wilgotniejszych miesiącach. Jest to założenie, a nie udokumentowany fakt. W terrarium gatunek potrzebuje ciepłej strefy dziennej, chłodniejszych nocy i wyraźnie wyższej wilgotności powietrza niż *E. macularius*.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Hodowla

TERRARIUM

Wymiary terrarium zapożyczono od *Eublepharis macularius*. Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 90 × 45 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość), przy czym powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, bo gatunek żyje na ziemi. Większe jest lepsze, o ile urządzenie zapewnia wyraźny gradient temperatury. Terrarium powinno mieć pokrywę z siatki lub wentylacją, aby wilgoć nie zastygała w stojącym powietrzu.

Urządź co najmniej dwie kryjówki, jedną w ciepłym i jedną w chłodnym końcu, oraz dodatkową wilgotną kryjówkę w chłodniejszej połowie. Wilgotną kryjówkę wypełnij lekko zwilżonym podłożem, ale nie torfowcem, który zwierzę może połknąć. Dla tego gatunku najlepiej sprawdza się naturalne podłoże z włóknem kokosowym, np. ziemia bez nawozów zmieszana z włóknem kokosowym i odrobiną piasku, o głębokości co najmniej 10 cm, tak aby zwierzę mogło kopać, a podłoże dobrze trzymało wilgoć. Papier lub ręcznik papierowy to bezpieczna alternatywa dla zwierząt chorych lub osłabionych oraz na czas kwarantanny. Płaskie kamienie, kora korkowa i gałęzie urozmaicają wystrój, a zwierzę chętnie wspina się trochę po niskich kamieniach i gałęziach.

Z zasady trzymaj zwierzęta pojedynczo. Kilka osobników razem może skończyć się utratą ogonów, pogryzieniami, a w najgorszym razie złamaniami kości, zwłaszcza u samców. Samiec z jedną lub dwiema samicami albo mała grupa samic może się sprawdzić, jeśli miejsca jest bardzo dużo, ale zwierzęta muszą dać się natychmiast rozdzielić.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

TEMPERATURA

Latem najcieplejsze miejsce pod źródłem ciepła powinno mieć około 35 °C, ciepła kryjówka 32-33 °C, a reszta terrarium 22-28 °C, najchłodniej w przeciwległym końcu. Nocą temperatura może spaść do około 16-21 °C; nocny spadek jest zdrowszy niż stałe ciepło przez całą dobę. Zimą obniża się temperaturę do około 20 °C. Gradient i temperaturę nocną zapożyczono od *Eublepharis macularius*.

Najlepiej grzać żarówką halogenową lub żarową nad terrarium, tak aby ciepło padało z góry jak od słońca. Jeśli w kryjówce potrzeba odrobiny ciepła, można użyć maty grzewczej pod kryjówką, ale wyłącznie sterowanej termostatem i przykrytej 2-3 cm podłoża. Nigdy nie używaj grzejących kamieni. Kolorowe lampy nocne nie są potrzebne i mogą zaburzać rytm dobowy zwierzęcia. Jeśli nocą jest zimno, lepszy będzie ceramiczny promiennik ciepła w osłoniętej oprawie. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym lub termometrem na podczerwień i sprawdzaj zarówno ciepły, jak i chłodny koniec.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Eublepharis fuscus potrzebuje znacznie wyższej wilgotności powietrza niż *E. macularius*. Wilgotność powinna wynosić 60-75 %, a nocą nawet do 85 %. Zimą wilgotność może nieco spaść. Podłoże z włóknem kokosowym utrzymywane w lekko wilgotnym stanie i zraszanie wieczorem zapewniają właściwy mikroklimat. Jednocześnie zadbaj o dobrą wentylację, aby powietrze nie stało w miejscu.

Zapewnij też wilgotną kryjówkę z lekko zwilżonym podłożem na czas linienia i składania jaj. Problemy z linieniem i przyklejone resztki wylinki na palcach są częste w zbyt suchych terrariach. Zawsze musi stać stabilna, płytka miska ze świeżą wodą, w której zwierzę nie może się utopić. Wymieniaj wodę codziennie i nigdy nie dodawaj do niej witamin w kroplach.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny o zmierzchu i nocą, ale światło w ciągu dnia reguluje rytm dobowy i pobudza apetyt. Zapewnij około 14 godzin światła latem i stopniowo skracaj je do około 8 godzin zimą, najlepiej za pomocą programatora czasowego. Nocą ma być ciemno.

Przez cały rok zaleca się słabe oświetlenie UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1). Użyj świetlówki T5 2,5-7 %, zamontowanej nad terrarium lub w jego wnętrzu, tak aby indeks UV w miejscu odpoczynku zwierzęcia wynosił około 0,5-1,5. Zawsze zapewnij cień w części terrarium. Świetlówki UVB tracą moc i trzeba je wymieniać po ok. 12 miesiącach. Jeśli zwierzę nie dostaje UVB, pokarm należy oprószać preparatem z witaminą D3.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Zwierzę je wyłącznie owady. Podawaj na zmianę świerszcze, mącznika młynarka i drewnojada, karaczany dubia, jedwabniki i larwy muchy czarnej (black soldier fly). Larwy barciaka i butterworm są tłuste i stanowią jedynie przysmak raz w tygodniu. Wybieraj owady nie dłuższe niż głowa zwierzęcia i nie grubsze niż połowa jej szerokości. Nie podawaj owadów złapanych w ogrodzie.

Z reguły zwierzę dostaje tyle owadów, ile zje w ciągu 15 minut. Młode karmi się codziennie, młode dorosłe co dwa-trzy dni, a dorosłe z grubym ogonem co pięć dni. Nie zostawiaj żywych owadów w terrarium, bo świerszcze mogą pogryźć śpiącego gekona.

Owady przed podaniem karm przez co najmniej 24 godziny pożywną dietą. Oprószaj je wapniem bez D3, gdy jest UVB, i wapniem z D3, gdy go nie ma. Od czasu do czasu podawaj multiwitaminę z witaminą A zamiast beta-karotenu. Okresy braku apetytu zimą lub w sezonie godowym są normalne, o ile masa ciała pozostaje w miarę stabilna.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest płochliwy w dzień i aktywny o zmierzchu i nocą. Daj nowym zwierzętom dwa tygodnie na aklimatyzację, zanim zaczniesz je brać do ręki, a potem oswajaj je krótkimi sesjami po około 5 minut. Podtrzymuj łapy, ciało i ogon i siedź blisko podłogi na wypadek, gdyby zwierzę skoczyło. Nigdy nie chwytaj za ogon, który może zostać odrzucony. Wydawane dźwięki to kliknięcia, piski, szczekanie, a u młodych krzyk. Szybkie drganie ogona oznacza podekscytowanie, a powolne kołysanie ogonem połączone z wyprostowaną postawą oznacza, że zwierzę chce mieć spokój.

Samców nie wolno trzymać razem, a hodowlę trzeba zabezpieczyć przed pogryzieniami i utratą ogonów. Gatunek uważa się za co najmniej tak samo odporny jak *E. macularius*.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Eublepharis macularius* płeć można rozpoznać dopiero, gdy zwierzę ma około 13-15 cm długości: samiec ma rząd porów przedodbytowych przed kloaką i dwa owalne zgrubienia za nią, w których mieszczą się hemipenisy, a samicy brakuje obu tych cech. Wiek i masa ciała w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla *E. fuscus*. Samice znacznie

mniejszego *E. macularius* dojrzewają przy masie około 45 g i w wieku dziewięciu-dziesięciu miesięcy, a tych liczb nie można przenosić na większego *E. fuscus*. Przeznacz samicę do rozmnażania dopiero wtedy, gdy jest w pełni wyrośnięta i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

U *E. macularius* sezon rozrodczy na półkuli północnej trwa zwykle od stycznia do września. Samice starsze niż rok można schładzać przez sześć do ośmiu tygodni w temperaturze 23-26 °C, przy stałym dostępie do wody, natomiast samic w pierwszym roku życia nie należy schładzać, bo wciąż rosną. Przestań karmić dziesięć dni przed schłodzeniem.

Samca dosadza się do samicy. Wibruje ogonem, chwyta ją za skórę na karku i kopuluje przez kilka minut. Następnie zabierz samicę. Kopulacja jest normalna, nawet jeśli wygląda gwałtownie. Dłuższe zimowanie dorosłych zwierząt to zaawansowana metoda, która wymaga, by zwierzę było zdrowe i miało gruby ogon. Nie są znane żadne szczegóły dotyczące *E. fuscus*.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

U *E. macularius* samica składa jaja 16-28 dni po kopulacji. Zniesienie liczy dwa jaja, a pierwsze może składać się tylko z jednego. Następnie samica składa kolejne zniesienia co 15-22 dni przez cztery do pięciu miesięcy, zwykle sześć do ośmiu zniesień w sezonie i około 80-100 jaj w ciągu życia. Liczba i odstępy mogą być inne u *E. fuscus*.

Umieść w terrarium pojemnik do składania jaj o wymiarach co najmniej 15 × 15 cm i 10 cm wysokości z wilgotnym wermikulitem lub wilgotną mieszanką torfową. Pojemnik musi mieć otwór w pokrywie, aby samice mogły wchodzić i wychodzić. Podłoże powinno być wilgotne jak świeża ziemia, ale nie mokre. Przez cały sezon podawaj samicy dużo wapnia i owadów. Złe odżywienie to częsta przyczyna niezapłodnionych jaj.

INKUBACJA

Jaja umieszcza się w małym pojemniku z 2-5 cm wermikulitu lub perlitu wymieszanego z wodą w równych proporcjach wagowych i zakopuje do połowy, z co najmniej 1 cm odstępu między jajami. Pokrywa powinna być szczelna, z pięcioma do dziesięciu małymi otworami wentylacyjnymi. Jeśli jaja się zapadają, podłoże jest zbyt suche. Wtedy zraszaj wewnętrzne ścianki pojemnika, a nie bezpośrednio jaja.

Temperatura decyduje o płci, dotyczy to także *E. fuscus*, ale dokładne progi znane są tylko u gatunku pokrewnego. U *E. macularius* 27 °C daje wyłącznie samice, około 30 °C mniej więcej równy podział, a 32 °C prawie wyłącznie samce. Poniżej ok. 23 °C jaja mogą obumrzeć. Inkubacja trwa 35-89 dni, im cieplej, tym szybciej. Używaj inkubatora i nigdy nie wkładaj jaj do inkubatora bez podłoża i wilgoci, bo wyschną.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

U *E. macularius* młode najlepiej odchowywać pojedynczo w małym, prostym pojemniku z papierem na dnie, kryjówką i miską z wodą, aż osiągną około 18 cm długości. Utrzymuj 32 °C pod kryjówką i 21-25 °C w chłodnym końcu. Młode linieją w ciągu pierwszej doby i zaczynają jeść po kilku dniach.

Podawaj codziennie małe owady oprószone wapniem i regularnie waż młode. Odchów *E. fuscus* nie jest udokumentowany.

Zdrowie i częste błędy

Brak udokumentowanej wiedzy o chorobach *Eublepharis fuscus*, dlatego informacje zapożyczono od *E. macularius*. Najczęstsze błędy w utrzymaniu to:

- Za mało wapnia, D3 i UVB, co prowadzi do metabolicznej choroby kości z miękkimi szczękami i wykrzywionymi kończynami.
- Przyklejone resztki wylinki na palcach, wynikające ze zbyt niskiej wilgotności. Gatunek trzeba trzymać wilgotniej niż *E. macularius*.
- Połknięte podłoże, zwłaszcza u młodych lub osłabionych zwierząt. Zapewnij odpowiednie podłoże i unikaj dla nich drobnego piasku.
- Infekcje dróg oddechowych w zimnym terrarium ze stojącym, wilgotnym powietrzem. Wysoka wilgotność wymaga dobrej wentylacji.
- Utrata ogona podczas brania do ręki lub walk. Ogon odrasta, ale często wygląda inaczej.

Waż zwierzę raz w tygodniu i zapisuj masę, karmienie i linienie. Zwierzę z grubym ogonem jest zdrowe. Zwracaj uwagę na nagły spadek masy i udaj się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, nie je przez kilka tygodni, nie będąc w okresie zimowania, albo wydaje się osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/eublepharis-fuscus